

ДЫКТУЕ ЧАС

[Заканчэнне.
Пачатак на 1-й стар.]

ходна перабудоўваць сваю работу, пазбаўляцца ад старога стылю мыслення. Варта задумыцца, чаму так атрымліваецца. Таму што сам працэс выхавання моладзі часам замяняеца спісам мерапрыемствай і адзінкай аб іх выкананні. З такой пастаноўкай справы згядзіца нельга. Моладзі патрабуе арганізацыю, у якой юнакі і дзяўчата малі б' знайсці сваіх аднадумцаў і саброў. Каб з'явіцца ў іх агульныя і калектывныя інтарэсы. Каб неабходнасць ва ўзаемадзеянні з гэтым калектывам стала першай жыццёвой неабходнасцю.

А наколькі камсамольская арганізацыя вашай студэнцкай групы аддавае ўсім неабходныя патрабаванні?

Калі звярнуцца да 20-30-х гадоў, то з пазіцый сέнняшняга дня жыццё тады было больш цікавым. Аднак траба зрабіць агаворку, што цікавішым, яно было для тых, хто быў заўсёды наперадзе, у гучышні падзеі, каго аб'яднала агульная справа.

Менава з пазіцый агульной справы, калі побач твае сабры, калі траба не толькі прыгожа гаварыць, але часам і ахвяраваць чымсьці сваім, трэба нам сέння начынцы тое, што называеца перабудовай.

На сейняшні дзень большасць (на вялікі жаль — большасць) камсамольцаў увесь свой вольны час прысвячае самім сабе, праства замыкаеца ў сваім свеце. Даволі часта даводзіцца чутъ ад студэнтаў, што ім не існуе жыць. Давайце ўяўмі некалькі мадюнкаў па студэнцкага жыцьця. Ідея дыската, і ёсь прыступы на ёй падзяляюцца на некалькі груп: адным проста вельмі весела.

Яны, сабраўшыся ў невялікія групкі, скачуць, крычаць, могуць танцаваць пад любую музыку (аве, на жаль, да вальса і танго гэта не адносіцца). Іншым жа на гэтых вечары вельмі сумна. Яны туліліца пад зале з заклапоненымі тварамі, з кімсьці сустракаюцца, аб нечым гавораць. Жыццё для іх занадта сумнае, што і штурхе ў часам на «прыгоды» і «подвігі». Яшчэ адна частка наведальнікай дыската, як правіла, стаіць каля сцяны ўзвес вечар. Для іх незразумелыя паводзіны акружаютъ. Ім засцяліца б проста знайсці сабою, аднадумашаў, з якімі цікаваўшы побач. Ну а яшчэ адной часткі студэнтаў мы проста не знаёмім. Яны настолькі ялікія дамаседы (не будзем спышацца абінавацца іх у гэтых), што на ўсё, што адбываеца на юношак. Яны амаль не рэагуюць, часам ад таго, што цікавага для іх не так ужо многа.

Што ж траба зрабіць, каб усім было весела і цікава? Цікава ўсім, відавочна, не будзе нікога. А вось пастраца па зрабіць гэта для большасці — задача ўпяўненая пасільная.

Гаворачы аб tym, што кожны малады чалавек павінен замыкаць актыўную жыццёвую пазіцыю, мы маём на ўваже галоўним не самаму для галакі. Райгадушны чалавек пройдзе міма чужога гора, хлусні, жорсткасці і несправядлівасці. І толькі той, хто жыве не дзяля сабе, а для людзей, дастойных называцца чалавекам з вялікай літары.

А. ДЗЕМІДЗЕНКА,
сакратар камітэта камсамола
ГДУ, дэлегат ХХVIII з'езда
ЛКСМБ.

ЯКОЙ бы не была для студэнта педагогічная практика — первая ці апошняя, пераддипломная, — яна ўсё роўна кожны раз хвалюючая. Бу́дучы малады спецыяліст — настаўнік — адчувае тут, у школе, якую адказную практику ён выбраў у сваім жыцці — професію выхавацеля сапраўдных грамадзян. Жыццё для іх занадта сумнае, што і штурхе ў часам на «прыгоды» і «подвігі». Яшчэ адна частка наведальнікай дыската, якія і падобныя.

Нядыўна закончылася пераддипломная педагогічная практика ў пяцікурсніку ўніверсітэта. Студэнтка філізичнага факультэта Ірына Зайцева праходзіла яе ў СШ № 16 г. Гомеля. Тут ёй заўсёды пры неабходнасці на дапамогу прыходзілі волытныя педагогі школы, у тым ліку і намеснік дыректора па вучебна-выхаваўчай работе Э. Б. Драбкін.

НА ЗДЫМКУ: уважівае слухае
радзе самастойнымі ўрокамі.
Фота С. Шаршэўскага.

Мастацкая самадзеінасць

БАЛЫ... З МІНУСАМ

Глядзельная зала прымала амаль кожнае выступление ўдзельнікаў спрэваздачнага канцэрта эканамічнага факультета ўніверсітэта і прыхільна. На сцену актавай залы ГДУ выходит з танцоры, спевакі, чыталікі. Канцэрт будучых эканомістў прысыячыўся Міжнародному жаночаму дню і ў пуйнай ступені складзеная праграма адпавядала гэтым тэмам. Аднак тут траба сказаць аб tym, што першыя з гэтых тэмамі факультэту заслужылі высокай ацэнкай журы. Зрабіць гэта неабходна не толькі з той мэтай, каб супаранкі незадаволеных нізкай адзінкамі канцэрта, але яшчэ і таму, каб тыкі факультэты, у якіх такія спрэваздачы магчымасцю самадзеінага талентаў яшчэ наперадзе, не паўтаралі праляка, памылак эканомісту.

Па палаценню, распрацаваному клубам «Маладосць», у такіх канцэртах павінны быць прадстаўлены ўсе жанры мастацкай самадзеінасці, у тым ліку і хор. Яго адсуннасць адразу ж зніжае факультэту 20 балам. Так, на жаль, аблізоўся на эканомфаку. Яшчэ адна немалаважная акаличнасць: складзеная праграма нумароў мастацкай самадзеінасці павінна быць зацверджана за тыдзень да правядзення канцэрта на мастацкім савеце клуба. Абавязковая таксама генеральная рэпетыцыя. У эканамісту жа ўсе гэты адсунты. Канцэрт рыхтаваўся у спешных парадку і гэта нечыта было не заўажыць па некаторых нумерах. Асобныя з іх, асабліва танцавальныя, неабходна аблізоўці. Не было і самага галоўнага — масавасці ўдзельнікаў. Адзіннатаць нумароў мастацкай самадзеінасці ад буйнейшага відэафонізаціі факультэту — крайне мала.

Названнымі вышэй недрапроўдкі можна апраўдаць у некаторай ступені няўпрынятасцю культорграў эканомфака Л. Тарабукінай і Г. Галевай — яны студэнткі малодзых курсаў. Але за парадай і дапамогай можна заўсёды звярнуцца да нас у клуб «Маладосць». Але, на жаль, культорграў названага, ды і астатніх факультэтаў універсітэта, у нас рэдкія гости.

Вось і атрымліваецца, што замест высокіх ацэнак мастацкая самадзеінасць атрымлівае балы з мінусам.

А. КАЛЕЕВА,
мастацкі кіраўнік універсітэцкага клуба «Маладосць».

Увекавечаны ў назвах вуліц

У СКВЕРЫ імя Ф. Э. Дзяржынскага стаіць помнік камунарам, які загінуў ў час стракападыўскага мецяжу 29 сакавіка 1919 года.

У той час актыўнікі ўзброеных сацыялістычных пераўтварэнняў на Гомельшчыне, як і па ўсім краіне, праходзілі ў абстаноўцы дэйшлага авбастрэння класавай барацьбы. Контррэвалюцыйныя элементы рабілі ўсе магчымыяе, каб сарваць актыўнікі ўзброеніх месціў, падтрымаваць ўзброеное савецкае ладу. У лютым-сакавіку 1919 года на тэрыторыі Гомельшчыны працяглілася хвала белгарадзкіх пастаўнікіў мецяжкоў. Узмацніўся бандызм.

Асабліві буйным і цяжкім па сваіх выніках быў контррэвалюцыйны мяцеж у Гомелі. Яго ўзрасцілі былы царскі афіцэр, эсэр Стракападыў. Ен дзеінізваў па заданні і пад кіраўніцтвам так званага «Савоі» вызываліся Радзімы і свабоды, узрасцілі Б. Савінкам.

Уночы з 23 на 24 сакавіка 1919 г. мяцежнікі з'явіліся на ст. Гомель. Стракападыўцы захапілі станцыю, разброзілі чыгуначную варту, знялі каравулы калі артылерыйская склада, арыштавалі многіх партыйных і савецкіх работнікаў.

На экстранным пасяджэнні павятавога камітэта быў створены вінен-рэвалюцыйны штаб абароны, які размісціўшы ў памяшканіях гасцініцы «Савоі» (чы пер на гэтым месцы стаіць універмаг). У саіце штаба ўвайшлі: старшыня Гомельскага рэзкома Сцяпан Камісарай, галоўны рэдактар газеты «Ізвестія Гомель-

ского Совета» Мікалай Білецкі, старшыня Гомельскай надзвычайнай камісіі Іван Лансір. Разам з імі заходзіліся камісар юстицы Б. Аўэрбах, камісар зямельнага аддзела З. Песін, кіраўнік спраўамі Гомельскай надзвычайнай камісіі С. Бочкін, сакратар рэзкома П. Ганскага і інш. Усяго ў «Савоі» заходзіліся не многім больш 300 чалавек. Гэта быў людэ зрозні пахарактава, узросту, рэвалюцыйнаму волыту. Але агульным, што аблізоўвалі іх, была непахісная вера ў спраўядлівасць вілайкай справы партыі.

На выхадзе ночы 24 сакавіка бандыты акурылі гасцініцу «Савоі», дзе размішчаліся штаб, і зрабілі першую буйную атаку.

Аднак дружні аздыны агонь з «Савоі» прымусіў іх адступіць. Затым быў адбіты яшчэ трох атак. Сілы абаронцаў прыкметна змяншаліся. 25 сакавіка ў 11 гадзін мяцежнікі выкірьстали артылерыю і зноў пайшлі на штурм.

Цону негерагодных намаганняў і гэта атака была арбіта. Але сілы ўжо былі зусім няроўнімы.

На выхадзе дні паўненія, знясленіе камунары трапілі ў рукі мяцежнікі. Па гарозе ў турму іх пазверску білі, многія з іх ужо не маглі рухацца.

Захоплены мяцежнікамі Гомель быў абраўаны, разгромлены.

Асабліві лютасцю вызначаліся крыміналінікі, выпушчаны з турмы стракападыўцамі.

Тэлеграму аб антысавецкім мечяжу ў Гомелі атрымалі ў ЦК РКП(б) у той момент, калі за-

канчаваў сваю работу VIII з'езд партыі. Па ўказанию У. I. Леніна на падзяленне мечяжу быў тэрмінова адпраўлены браніяноўці з часці Чырвонай Арміі.

Адчӯшы хуткі канец, бандыты паспяшаліся ўчыніці расправу над камунарамі. У першай гадзіні ночы з 28 на 29 сакавіка пасля жорсткіх здзекаў яны замуцілі насмерць вялікую групу гомельскіх камунараў, у тым ліку Камісарава, Ланге, Білецкага, Аўэрбаха, Песіна, Ганскагу, Бочкіні і інш.

На світанкі 29 сакавіка 1919 г. стракападыўцамі былі ўцічніці разгромлены. Гомель зноў стаў савецкім.

31 сакавіка ў цяперашнім сквеце імя Ф. Э. Дзяржынскага адбылося пахаванне замуцненых мяцежнікамі камунараў.

У мэтах увекавечання памяці загінуўшых па хадайніцтву працоўных горада ў красавіку 1919 года было прынятае прашэнне аб перайменаванні вуліцы Мясніцкай, дзе заходзіліся гасцініца «Савоі» і штаб аборонцы супраць мяцежнікам, у вуліцы Камунараў, на якой вуліцы князя Паскевіча, барона Нолькіна, Мільніяна, Аляксееўская, Скобелеўская, Лугавая — у вуліцы імя Камісарава, Ланге, Білецкага, Бочкіна, Аўэрбаха, Песіна. Імёны гомельскіх камунараў назаўсёды звязаны з гісторыяй нашага горада.

В. ЛУГАУСКАЯ,
заг. адвдзела Гомельскага абласнога дзяржархіва.

СТВАРАЕЦЦА А Т Р А Д

Студэнт групы Т-22 эканамічнага факультета Дзмітрый Кулыбін яшчэ не паспяўшы салдацкай кашы, не праходзіў войсковую загартоўку. Яму ўсяго толькі 18. Аднак юнак дазваляе сабе замнога. Самае небясьпечнае — цягнецца да чаркі. Вось і 23 лютага ён «адзіннатаў» Дзеня Савецкай Арміі і Валенія-Марскога Флоту. Ад хмелю яго пачаўнага ў людзі. Так ён апінушыўся ў інтэрнаце № 4 на Валатаве. Натуральна, выпішаша юнака заўважылі адразу. Яго паводзіны па заслуках назінены на пасяджэнні камітэта камсамола ўніверсітэта. Дзмітрыю аблізоўлена строгая вымова

ПРА ЭСТЭТЫЧНЫ ГУСТ

У мінулую пятніцу перад слухачамі факультета этнікі і эстэтыкі народнага ўніверсітэта маральна-эстэтычнага выхавання выступіў лекцёр Ленінградскай абласнай арганізацыі таварыства «Веды» кандыдат філософскіх навук, даслent L. I. Набок. У лекцыі «Эстэтычны густ і яго формы» ён раскрыў пытанні эстэтычнага густу як важнейшага элемента эстэтычнай свядомасці; эстэтычнага густу і духоўных патрэб асобы; індывідуалнага і грамадскага ў эстэтычнага густу.

На пытанні слухачоў быў дадзены вычарпальны адукацыі.

В. СТАРАКОЖАВА,
адказны сакратар ўніверсітэцкай арганізацыі таварыства «Веды».

ЛіТАРАТУРНАЯ

старогика

У КОЖНАГА нарада ёсць пісменнікі, значэнне і веліч якіх узрастае з году ў год, з пакалення ў пакаленне. Роля іх у становленні і развіцці нацыянальнай літаратуры, мовы, культуры ўвогуле невімерная. У рускага народа — гэта А. С. Пушкін, ва ўкраінскага — Т. Р. Шаўчэнка, у польскага — Адам Міцкевіч...

Мы па праву ганарымся, што ў беларускага народа такой усебімай фігурай з'яўляецца Янка Купала.

Кожная новая сустрана са слынным мастаком паэтычнага слова выклікае вялікую цікаўсць, разум і гонар. З непрыхаванай цікаўнасцю, з трапялкім пачуццём узяу у рукі я важкі том энцыклапедычнага даведніка «Янка Купала», які толькі што выпушчаны ў свет выдаецтвам «беларуская савецкая энцыклапедыя» імя Петруса Броўкі.

Значэнне гэтага выдання надзвычай вялікае для культурнага жыцця

абагульняльных артыкулах, дзе разглядаюца народнасць і партыйнасць творчасці Янкі Купала, яго творчы метад, філософскія, эстэтычныя, гісторычныя, грамадска-палітычныя, атэістычныя погляды. Матэрыялы даведніка ўсёядынна паказваюць ролю Янкі Купала ў становленні і развіцці беларускай літаратуры, савецкай нацыянальной рэалізму. Шэрш артыкулай прысвячае разгляду літаратуразнайчых тэрмінаў, звязанных з творчасцю паэта. Прыемна, што ў ліку аўтараў артыкулаў і былы гадчык кафедры беларускай літаратуры Гомельскага дзяржунівага ўніверсітэта, відомы крытык і літаратуразнаўц В. М. Грычык, а таксама дакэнт гэтай жа кафедры, паэт і даследнік пазней Віктар Яра.

Даволі грунтоўна асвяляюца ў даведніку сувязі Янкі Купала з рускай літаратурай, літаратурамі народаў СССР і замежных краін. Пры гэтым многія тэмы даследаваны ўпершыню, альбо на больш высокім

ларускі народны ведэвіль», які аб'яднаны сінхронізм жарт «Прымакі», урывак з камедыі «Лаўпінка» Янкі Купала і «Збліжаны Саўка» Л. Родзевіча. Да 100-годдзя з дня нараджэння Янкі Купала і Якуба Коласа імі былі падрыхтаваны спектакль «Сустрана на кірмашы» і прадстаўленне «На волю, па песні, па шчасце...».

Энцыклапедычны даведнік знаўміці і з іншымі мясцінамі Гомельшчыны, дзе быў Янка Купала. Так, мазыране не без цікавасці прачытаюць, што ў 1930 годзе ў сувязі з трохмесячнікам беларускай нацыянальнай культуры славуты пясняр разам з А. Александровічам, М. Чаротам, І. Харыкіем сустракаўся з працоўнымі горадамі, удзельнічыў у літаратурных вечерах. У ліце да маскоўскага мастака К. С. Елісеева, які меркаваў правесці адпачынак на Мазыршчыне, Янка Купала ўхваліў яго намер: «Нігde больше укомнога уголка не наайдеш ві мирে!»

Спесцяльны артыкул прысвечаны народнаму «умельцу, керамісту М. М. Пушкарю, які паводле матываў купалаўскіх твораў стварыў шэрш статуэткі і кампазіціі. Многі з іх знаходзяцца ў Гомельскім абласным краязнайчым музеі.

У 1931 годзе Янка Купала прыязджаў на Рагачоў на сустрану з байцамі кавалерыйскага палка, чытаў ім свае вершы. Годам раней ён наведаў Хойнікі, выступіў з прамовай на мітынгу ў Доме культуры, выязджаў на навакольныя вёскі, дзе чытаў свае творы.

Гэтыя і іншыя звесткі ашчадна сабралі аўтары энцыклапедычнага даведніка, вярнулі гісторыі многія факты жыцця і літаратурна-грамадской дзейнасці народнага паэта Беларусі. Дарэчы зазначаюць, што ў стварэнні першай персанальнай энцыклапедыі ў распубліцы прынялі ўдзел нашы землякі. Сярод іх галоўны рэдактар выдання народны пісьменнік БССР Герой Сацыялістычнай Працы І. П. Шамякін, беларускі савецкі пісьменнік і літаратуразнаўц, акадэмік АН БССР І. Я. Навуменка, старшы наукаўкі супрацоўнік Інстытута літаратуры імя Янкі Купала АН БССР С. Л. Лёшук, былы загадчык кафедры літаратуры Гомельскага дзяржунівага ўніверсітэта доктар філалагічных наукаў, прафесар П. П. Ахрыменка і інш.

Безумоўна, у такой вялікай колькасці артыкулаў не абышлося і без некаторых упушчэнняў. Адсутнічае, напрыклад, артыкул пра «Кабара» Т. Р. Шаўчэнкі. А добра ж вядома роля Янкі Купала як перакладчыка і рэдактара гэтага зборніка на беларускай мове.

Выкликавае пэрзанні парадак падачы пэўных матэрыялаў. Увогуле ён грунтуюцца на алфавіце. Але недаведчанаму чытачу цяжка будзе знайсці, напрыклад, артыкул «Украінская літаратура» і Янка Купала, калі ісці паводле алфавіта. Справа ўтым, што складальнікі, як гэта пайшло апошнім часам, дали спачатку ўсе артыкулы з прыназоўнікам «у»: «Убасоннуюноч», «У венчім боры...», «У Чэхаславакіі», «У шынку», а затым «Уласабленне», «Уесь да дна...» і г. д. Датычыць гэта і літаратары, якія дали спачатку ідучы артыкулы з называмі, у складзе якіх уваходзіць прыназоўнік «на».

І ўсё ж гэта прыватныя заувагі. Энцыклапедычны даведнік «Янка Купала» знойдзе прызначана і ўдзельнага чытача сярод настайшнікаў і вучняў, літаратуразнайчай і гісторыкай, мовазнайчай і перакладчыкай, мастацтвазнайчай і творчай розных жанраў. Гэта выдаецца падарунак усім, хто любіць і шануе роднае слова, гісторыю, культуру свайго народа.

М. ВОІНАУ,
кандыдат філалагічных наукаў.

навуковым узроўні з прыцягненнем найноўшых матэрыялаў. Датычыцца гэта сувязей беларускага паэта з башкірскай, казахскай, мальдіўскай, эстанскай, армянскай, грузінскай, англійскай, нямецкай і іншымі літаратурамі. Правда, не ўсё туго. Ройна. Калі сувязі з рускай, украінскай, польскай літаратурамі распрастраўнены, даволі глыбока, то ў артыкулах пра іншыя літаратуры ў большасці сваёй падаецца матэрыял чыста фактаграфічнага характару.

Энцыклапедычны даведнік «Янка Купала» з'яўляецца першай на Беларусі і трэцяй у СССР персанальнай энцыклапедыяй. Да гэтага ў Кіеве выйшоў «Шаўчэнкаўскі слоўнік» і ў Маскве — «Лермантаўская энцыклапедыя».

Даведнік з'яўляецца своеасаблівым падрахункам развіцця купалазнайства. У ім змешчаны 3095 артыкулаў шматлаковых звестак пра жыццё, творчасць, грамадска-палітычную дзейнасць Янкі Купала. У іх высыпана з'яўляецца шырокое кола пытанняў і з'яў, якія датычыцца адлюстравання жыцця і дзеянасці песняра ў літаратуре і мастацстве, шынаванні і ўвекавечнені ягонай памяці. У артыкулах пра творы Янкі Купала асвяляюцца іх змест, тематычная і сюжэтная накіраванасць, аналізу юцца выяўленчыя сродкі, даецца інформація пра першую публікацыю твора, яго пераклады на мовы народаў СССР і замежных.

Адкрываваецца выданне ўступнымі артыкуламі «Янка Купала», напісанымі вядомым беларускім савецкім патром, крытыкам і літаратуразнайцам Алегам Лойкам. Ён знаўміць чытача з сацыяльна-гістарычнымі ўмовамі, у якіх разгарнуўся талент песняра, акраслівае асноўныя вехі яго жыцця і шляхам спасылак датамагае нам пераісці да іншых матэрыялаў.

Праблематичны артыкул пра драматургію, лірыку, публіцыстыку, пасобныя жанры, найбольш пашыраныя вобразы купалазнай спадчыны паглагольюць нашы ўзяўленні, веды пра народнага паэта. Глыбокія тэрэтичныя высновы змяшчаюцца ў

Владімір БОГОМОЛЬНИКОВ

СЯБРОЎСКІЯ ШАРЖЫ

ДАВАЙЦЕ ДУМАЦЬ РАЗАМ

Рэпертуар Гомельскага абласнога драматычнага тэатра палопуніця спектаклем «Дыктатура сумлення» па п'есе лаўрзата Дзяржайной прэміі СССР М. Шатрова. Жанр спектакля пазначаны як спрэчкі і разважанні.

Аб чым спрэчкі? Аб чым разважанні? Аб гісторычных лёсах сацыялізму, марксістка-ленинскага вучання, аб меры асабістай адказнасці ў справах краіны, «пра час і пра сібе».

Дзеянніем спектакля рухае энергія малядосці і ісціні.

Маладыя журналісты 80-х, выкерыстоўвачы волыт правядзенія палітычных судоў-диспутаў у 20-я гады, наладжваючы на нашых вачах спектакль-суд, спектакль-диспут. Яны даюць слова реальнаму гісторычнаму асобам, героям літаратурных твораў. Перад гледачамі палістанца народавальцы і Крупская, Чарыль, Хемінгай, Марці і Карбышава, героі рамана Хемінгуза «Па кім звоніць звон» і персанажі рамана

Ф. Даставускага «Д'яблы» Верхавенскі.

У артысту ў гэтым спектаклі няма ролі ў прывычным значэнні. Ім даводзіца выступаць ад імя розных дзеяньнікоў, захоўваючы пры гэтым сваё асабістыя адносіны да думак бакоў у дыскусіі.

Разбрэзца, асэнсаваць, высветліць са-праўдную сутнасць фактаў і падзеяў — такая задача спектакля.

Мы запрашаем студэнтаў і вyclадчыкаў універсітета прыняць удзел у гэтай разове.

Тэатр выкавае паддзяку за кансультатыўную дапамогу ў работе над спектаклем кандыдату гісторычных навук Л. М. Гараніну і супрадукніку кафедры англійскай мовы Б. С. Валічку.

У спектаклі заняты: заслужаны артыст БССР Я. Дашибаў, Ф. Іваноў, Н. Пало, Ю. Шэфер, заслужаны артыст РСФСР Ю. Трашкев, артысты тэатра.

С. ПАТАПЕНКА,
заг. літаратурны часткай
Гомельскага аблдрамтэатра.

НА ЗДЫМКУ: сцэна с спектакля «Дыктатура сумлення». Карбышава — засл. артыст БССР Ю. Шэфер.

Прачытай і перадай таварышу

Наркамані! У нашай краіне яна тучна заявіла аб сабе ў апошнія гады. Асабіства хутка пачала распаўсюджвацца гэта жахлівае хвароба сярод моладзі.

Перадрукуюча лістотуку «Сцеражыцца белай хмары», мы шчыра спадзімся, што яна паслыжуць палірэдзжаннем, напамінам юнакам і дзяўчынкам, якія недацаэнваюць шкоду наркамані.

Нам пагражае бяды. Яна, як белая хмара, нябачная на гарызонце, але многія ўжо траліпі пад цяжкі і страшны даждж. Гэта бада — наркамані. Янчыя нядайна звесткі аб ёй даходзіць да нас толькі з чужых краін. Чылер яна прыйшла да нас і распушчоўваваць па законах эпізэміі: адзін наркаман заражае за год пяцёра.

Што такое наркамані? «Нарке» на старожытнагрэцкай азначае «ступар», «нерухомасць», «беспамяцтва». Лякарствы-наркотыкі даюць цажкім хворым, каб аблегчыць іх пакуты, каб яны не адчувалі болю. Але ў лякарству-наркотыкай каварная юлацівасць. Арганізм хутка прывыкае да іх і пачынае патрабаваць новых доз. Пры гэтым чалавек адчувае такія ж пакуты, як, напрыклад, пры моцнай смазе, толькі больш страшныя. Вось як апісваюць наркамана: «Высахлы налавек кідаецца на ложку ў бальничнай палате з закрытымі кратамі вокаўні. Яго цела білася і курчалася ў канульнісіях. Пакрывалася буйнымі кроплямі поту. Час ад часу пачыналася пакутлівія, сутаргавыя позывы на рвоту. Хворыя плаکаюць, лаяюць, маліць, пагражают, кричат да-кім голасам:

— Дапамажыце! Паміраю! Доктар, укол! Будзьце пракляты! Чарвякі, белыя чарвякі грызуць мяне!

Гэта наркаман. Вы хочаце быць на яго месцы?

Наркамані — хваравітая, неадвольная цяга да наркотычных сродкаў, лякарстваў, таблетак. Пазбавіца ад гэтай цягі чалавек не можа. Арганізм, які прывык да наркотыка, выклікае такое моцнае жаданне, што чалавек ідзе на падман, на крадзёж і нават на забойства, толькі б дасць наркотык. Наркотык — нібы бязлітасны кат, які патрабуе: «Украдзь, забі, дасць чарговую дозу, прымі ён, інаки я прымусіць цябе жуданска пакутліваць».

Калі наркаман зробіць укол і прыме таблетку, ён адчувае аблігасці, нібы гелодны, атрымаўшы кавалак хлеба. Але за гэтыя імгненні ён пазбавіца цягіх іншых рабасцей жыцця і прыгаворвае сябе да ранніх пакутлівів смерці.

Чаму ж наркамані распавісюджаюца, калі яна якеся такія пакуты? Чаму людзі становіца наркаманамі? Хіба ях прымусіваюць?

Вось гэтага вы, напэўна, не

ведаеце. Да наркамані любдзея прымушаюць! Тут крывацца жудасны падман. Наркотыкі вельмі дорагае каштоўніцца. Людзі, якія распавісюджаюць іх, атрымліваюць вялікі прыбытак. Сумленні праців таго, што яна не збрэзіць даўжыні да яго.

Мы асабна звязраемся да хлопчыкаў: дарагі, мілья, перасцерагайце ад гэтай бяды даўжыні! На іх наркотыкі дзейнічаюць яшчэ больш страшна, чым на хлапчыкаў, вылечыць іх амаль немагчыма. Калі вы бы бачылі, ў што ператвараюцца дзяячыні і жаны-ханкі, якія ўжываюць наркотыкі!

Старэйшая рабыты! Наглядайце за маленькім. Некаторы хлопчыкі прывыкнулі атручваць сябе прэпаратаў бытавай хіміі. Тоё, чым паліруюць меблю, яны п'юць. Тоё, чым траўць на саслоўках, яны глытаюць або нюхаюць. Гэта маленькая таксікамані — людзі, якія прыхоўліся да атрут. Таксікіны рэчывы — значыць атрут. Калі ўбачыце — выхапіце ў дзяцяў атруту, а іх самі адвыдзяці да баку.

Гэтым вы выратуце іх жыцці, таму што ад таксікіных рэчываў чалавек літаральна разлагаетца.

Ведаеце: курыць — здароўю шкодзіць. Вы ведаеце, як небяспечны для чалавека алкаголь. У наркотыках жа — смартальная бяспека. Устрымліваюць ад курэння — і ніколі не бярыце чужих цигарэйт — у іх можа аказацца наркотык. Устрымліваюць ад спіртнога — у яго можа быць забаронена дозы наркотыкі, забаронены законам і строга караеца. Ты не спрабаваў, не хадзіць спрабаваць, не хадзіць спрабаваць,

ты і ведаеце нічога не ведаў, прости «себя» даў табе пакецик парашу — патрымай, маўляй, у сябе да зяўтра. Маленькая паслуга! Але калі ў цябе знайдуць хоць грам наркотыка, які прыносяе пакутлівія, яны заманяваюць, яны прыкідваюць звычайнімі хлопцамі і дзяўчынамі. Яны ідуць на ўсё, толькі ў хаце адзін раз паспрабаваць страшнае зелле. Памятай: калі табе хто-небудзь працягвае наркотык, то вельмі можа быць, што ён за гэту нешта атрымлівае. Ты адвадае жыццё дзеля чужога прыбытку.

Нават адна, першая доза можа аказацца пагубнай. Ніхто не ведае, як дзеяньніе наркотыка іменна на твой арганізм. Хтосьці паспрабаваў адзін раз — і нічога, а ты паспрабаўш — і праладзеш. Наркотык забівае самых мочных, самых разумных, самых вялівых людзей, з ім амаль ніхто не можа справіцца, і ўрэчы не могуць вылечыць наркамана. Калі ў цябе не хадзіць віднімача ад спакусы паспрабаваць наркотыкі, падыходзі да мене, які апісваюць наркотыкі.

Ні пад якім выглядам, ні пры якой умове, ні з цікаўніці, ні для смеласці, ні з пачуцця таварыскасці, ні з наркотыкамі, ні з наркаманамі! Ведаеце ад іх толькі з газет і з ізлеперадач. Але пры любой спробе спакусы наркотыкам, заразіцца наркаманій успомніце аб тым, што гаварылася ў гэтай лістотуцы:

— Не спрабаваць і не дакранацца! Не браць і не чапаць!

Мы асабна звязраемся да хлопчыкаў: дарагі, мілья, перасцерагайце ад гэтай бяды даўжыні! На іх наркотыкі дзейнічаюць яшчэ больш страшна, чым на хлопчыкаў, вылечыць іх амаль немагчыма. Калі вы бы бачылі, ў што ператвараюцца дзяячыні і жаны-ханкі, якія ўжываюць наркотыкі!

Старэйшая рабыты! Наглядайце за маленькім. Некаторы хлопчыкі прывыкнулі атручваць сябе прэпаратаў бытавай хіміі. Тоё, чым паліруюць меблю, яны п'юць. Тоё, чым траўць на саслоўках, яны глытаюць або нюхаюць. Гэта маленькая таксікамані — людзі, якія прыхоўліся да атрут. Таксікіны рэчывы — значыць атрут. Калі ўбачыце — выхапіце ў дзяцяў атруту, а іх самі адвыдзяці да баку.

Гэтым вы выратуце іх жыцці, таму што ад таксікіных рэчываў чалавек літаральна разлагаетца.

Памятайце, што наркамані — не прыменяе занятак, не савольства, не прыменяе праводжанне, што ў кампаніі, а хвароба. Невылечычна, страшна, пакутлівая хвароба, уся жудасць за якой у тым і заключаецца, што спачатку яна здаецца наястравшай. Але ж і чалавек, які заразіўся чумой, таксама спачатку нічога не адчувае...

Усё гэта тэрба ведаець, але гэтым тэрба памятайце. Няхай калексы хворых наркотыкі не павялічаюцца на іх аднаго чалавека! І мы жадаєм усім захварэшым зэнці ў сябе сілы і вылечыцца. Калі ж вас угароваюць прыняцца наркотыкі, памяшучацца, калі вы адуваеце, што адрапілі ў такую пастку, што самі не можаце вырвацца, — неадкладна парайдзіце з тым з дарослых людзей, каму вы давярзаете.

Памятайце: не спрабаваць і не дакранацца! Не браць і не чапаць!

Гэтая лістотука — папярэднік. Большасць з вас ніколі не сустракаліся з імі. Няхай калексы хворых наркотыкі не павялічаюцца на іх аднаго чалавека! І мы жадаєм усім захварэшым зэнці ў сябе сілы і вылечыцца. Калі ж вы адуваеце, што адрапілі ў такую пастку, што самі не можаце вырвацца, — неадкладна парайдзіце з тым з дарослых людзей, каму вы давярзаете.

— Не спрабаваць і не дакранацца! Не браць і не чапаць!

**С. САЛАВЕЙЧЫК,
пісьменнік.**

Юрайдычная кансультацыя КАГО НАЗЫВАЦЬ ВЕТРАНАМ ПРАЦЫ

Часта даводзіца чуць пытанні: «Каго лічыць ветранам працы? Які працоўны стаж трэба мец для гэтага?»

Для ўзмацнення маральна-захоўчання добраусмленне і бездакорна працујучых ветранав працы Указам Прэзідента Вярховнага Савета СССР ад 18 студзеня 1974 года ўстаноўлены медаль «Ветранам працы» і Палажэнне аб медалі.

Гэтым медалём узнагароджваюцца рабочыя, калгаснікі і служкі, якія з дойгагадовую добраусмленную працу ў народнай гаспадарцы, у галіне науки, культуры, народнай асветы, аховы здароўя, у дзяржаўных установах і грамадскіх арганізацыях, у знакі прызнання іх працоўных заслуг па дасягненні працоўнага стажу, неабходнага для назначэння пенсіі па старасці або за выслугу гадоў. Гэты стаж устаноўлены пенсійным заканадаўствам: для мужчын — 25 гадоў, для жанчын — 20, калі па ўмовах працы не прадугледжваюцца іншыя.

Цяпер ветранаузнагароджваюцца на перыяд працоўнай дзейнасці з той мэтай, каб яны сваім прыкладам, волытам, прафесіянальнымі ведамі, высокай дысцыплінаванасцю і арганізаціюючымі яшчэ ў большай ступені садзейнічалі паспяховаму рашэнню задач, якія стаць перад працоўнымі колектывамі.

Хадайніцтва аб узнагароджанні медалём «Ветранам працы» узбуджаеца сумесна адміністрацыйнай прафрыемствам, установамі, арганізацыямі і выбарнымі органамі партыйнай, прафсаюзнай арганізацыі з улікам думкі працоўнага колектыву.

У адпаведнасці з заканадаўствам медаль уручяюць ад імя Прэзідента Вярховнага Савета СССР кіраўнікі прафрыемствам, установамі, арганізацыямі і выбарнымі органамі партыйнай, прафсаюзнай арганізацыі з улікам думкі працоўнага колектыву.

**В. РУПІН,
юрысконсульт ГДУ.**

КАНЦЭРТНАЯ АФІША

Гастрольная афіша першага вясенняга месяца вельмі разнастайная.

Паклоніцай вакальна-мистецтва 19 сакавіка чакае ў музyczлішчы цікавая супрацьстварэнія з салістамі Дзяржайнага акаадэмічнага Вялікага тэатра заслужанымі артыстамі РСФСР М. Майбарацай.

Пад рурыкай «Ад класікі да джаза» пройдзіць 21 сакавік гастролі музыканта Адэсцкай філармоніі Сяргея Цярэнцэва (райяль). Артыст выканавае творы рускіх і заходнеўрапейскіх кампазітараў, джазавыя кампазіцыі і імправізыі. Кантэрт адбудзеца ў музyczлішчы.

Камерны ансамбль «Канцэрт» пад аўпраўленнем А. Корсакава выступіць 29 сакавіка ў музyczлішчы. Гэтыя калектыў гісторыі і данесці да слухачоў рэдкія ці зусім забытые творы.

Рэдактар Ул. БАЛОГА.

Дэканат, студэнты і выкладчыкі матэматычнага факультэта — глыбока смуткуюць з выпадку трагічнай смерці студэнткі IV курса Тацяны БАХОНАВАІ і вызываюць сваё спачуванне яе роднымі і бізікі.